Λέαντρου Παλαμᾶ, τοῦ Βουτιερίδη καὶ τόσων ἄλλων ποὺ κατέχουνε μιὰ κάπια θέση σήμερα στὰ γράμματα κ' ἔχουνε γράψει στίχους καλύτερους ἀπὸ τοὺς στίχους τοῦ Πολέμη. Μὰ ἴσως καὶ γι' αὐτὸ νὰ ἐξοριστήκαν ἀπὸ τὸν Παράδεισο τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκδοτικῆς Ἑταιρίας.

ΛΟΓΑΚΙΑ

Ἀφιερωμένα τοῦ ΨΥΧΑΡΗ

1.

ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΙ.

Γυρογκυλοῦν ἀκούραστα τῆς θάλασσας τὰ κύματα
νὰ φέρουν σ' ἄφτιαστες στεριὲς κρυφὰ γλυκομηνήματα.
Νὰ τύχουν σ' ὄχτους ἄγνωστους κι ἀγνώριστα ἀκρο-
γιάλια
Σειρῆνες γλυκομίλητες, ποὺ μὲ τὰ παρακάλια
καὶ τὶς γητειές τους ξεπλανοῦν τὰ ταξιδιάρικα παιδιά,
ποὺ δὲ μποροῦν πιὰ τὰ φτωχὰ νὰ βροῦν πατρίδας
ἀγκαλιά.

2.

ΠΡΟΣΔΟΚΙΑ.

Ἀργοδιαβαίνουν οἱ Στιγμὲς κ' οἱ ξελογιάστρες Ὧρες
πότε μπουνάτσες φέρνοντας, πότε βροντὲς κι ἀμπόρες·
κ' ἐγὼ σ' ἀγάπης πέλαγα μ' ἄσβεστη δίψα ἑνὸς φιλιοῦ
προσμένω τὸ κελάδημα ἑνὸς ἀλαργινοῦ πουλιοῦ.

3.

ΠΕΡΑΣΜΕΝΑ.

Κρυφαναβεύει σιγαλὰ μέσ' ἀπ' τοῦ νοῦ τὰ βύθη
κάποια γητεύτρα θύμηση σὰ μάμμης παραμύθι.
Καὶ ξαναβλέπεις στῆς φωτιᾶς τὸ φῶς, σιμὰ στὸ ντζάκι
Παλάτια καὶ Πειτάμορφες, ποὺ διαφεντεύουν δράκοι.
Καὶ ξαναφτάνεις σὲ πηγὲς μ' ἀθάνατα νερὰ
καὶ μιὰ στιγμούλα σὲ μεθᾷ παιδιάτικη χαρά.

4.

ΗΔΟΝΙΚΗ ΑΣΤΡΟΦΕΓΓΙΑ.

Γελοῦν τῆς Γῆς οἱ ἀγκαλιὲς κοὶ τ' Οὐρανοῦ τὰ δώ-
ματα
κι ἀγάλλουνται τὰ Σύμπαντα μὲς στῶν ἀνθῶν τὰ-
ρώματα.
Τρισάγιο ψέλνει μυστικὸ δροσόβρεχτος ὁ κόσμος.
Ὀργιάζει ὁ κρῖνος, ἡ μυρτιά, τὸ ρόδο, ἡ δάφνη, ὁ
δυόσμος.
Σὰ μουσικὲς ἀνήκουστες λαλοῦνε κοριτσιῶν καρδιὲς
ποθώντας χάδια ἀτέλειωτα μὲς σ' ἀξημέρωτες νυχτιές.

5.

ΑΚΟΜΑ.

Ἀκόμα δὲ γητεύτηκε μὲ τὰ ὀρθρινὰ τραγούδια μου
καὶ δὲ μυρίστηκε ποτὲ τὰ νιόκοφτα λουλούδια μου.
Ἀκόμα δὲν ἀγγάντεψε τοῦ νοῦ μου κάποια κάλλη
καὶ δὲν κοιμήθηκε γυρτὴ στὴν ὀρφανή μου ἀγκάλη.
Κι οὔτε κρυφότρεξε ποτὲ στὴν ἔρμη μου φωλιὰ
νὰ διώξῃ τῆς ἐρήμιας μου τὸ φάσμα μὲ φιλιά. . . .

Καστελλόριζο.

ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΝΗ

Α'.

Μαραθωνῆσι, 4 τοῦ Νοέβρη 1909.

Μιὰ καὶ μ' ἔρριξε μιὰ κάπια φουρτούνα σὲ τοῦτους δῶ τοὺς βράχους κ' ἔχω ἄθελα εὐκαιρία, ἂς θυμηθῶ περασμένους καιρούς — εἶπα μέσα μου — κι ἂς ρίξω στὸ χαρτὶ κάμποσα ἀπ' ὅσα μοῦ χτύπησαν στὸ μάτι καὶ στὸ νοῦ μπροστὰ στὴν τάχα παρκγκωνισμένη αὐτὴ ἀλλὰ μεγαλοϊδέατη ἐπαρχία καὶ στὴν παραγνωρισμένη ἀπὸ προκατάληψη φύση της, ἀληθινή, ὅμως, Ἑλλάδα ἀκόμα — γιὰ πόσον καιρό; — καὶ ἂς τὰ στείλω στὸν καλὸ Νουμᾶ ποὺ δὲν παρασύρθηκε ἀκόμα ὁλότελα ἀπὸ τὴν ἀνόρθωση καὶ μπορεῖ νὰ βάνῃ στὶς στῆλες του καὶ κάτι τι ἄλλο ὄξω ἀπὸ τὴν πολιτικὴ καὶ τὸ νομοκλώσσημα, νὰ τὰ ρίξῃ σὲ κανμιὰ γωνιά του, ἂν τὰ θεωρῇ ἄξια.

* * *

Γράφω ἐτοῦτο τὸ πρῶτο μου γράμμα ἀπὸ τὸ «Γύθειον», ὅπως ἄλλαξε τόνομά του στὴν ἐπίσημη γλῶσσα τῆς Πολιτείας τὸ χτεσινὸ Μαραθωνῆσι, καθὼς ἐλέγονταν ἕως τὶς προάλλες ὁλομάτισμένο ἀπὸ τὸ μπροστινό του καὶ κοντινὸ νησί, τὴν ἀρχαία «Κρανάη», ὅπως ἐλέγονταν Τσίμοβκ καὶ ἡ σημερινὴ Ἀρεόπολις, Σκαρδαμούλα ἡ Καρδαμύλη καὶ ἄλλα

ἀδρόμισυ στὸ λιμάνι καὶ σκύφτουνε καὶ περιμένουνε τὸ βαπόρι ποὺ θἄρθει νὰ τοὺς πάρει καὶ νὰ οὺς πάει — δὲν ξέρουνε κι αὐτοὶ ποῦ.

Μὲ τὸ κεφάλι στὰ χέρια συλλογιζότανε — κ' οἱ περασμένες του χαρὲς τοῦ γενήκανε πίκρες κι αὐτὲς γιατὶ περάσανε· πέφτανε ἀπάνω του καὶ τόνε σποῦσαν.

(—Τέτοια ὥρα σπίτι μου — ὦ! τὸ μικρὸ-μικρό, τὸ ἀπάνεμο κι ἀσάλευτο σπίτι τοῦ πατέρα! — τέτοια ὥρα ἀπόψε ἡ ἀδερφή μου ἡ Λιλίκα κι ὁ πατέρας μου θὰ γυρίζουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία καὶ θὰ κρατοῦν ἀναμένα τὰ κεριὰ τῆς Ἀνάστασης. Ἡ μητέρα μου θἄμεινε νὰ ἑτοιμάσει τὸ τραπέζι καὶ νὰ τοὺς περιμένει. Πόσο θὰ μοσκοβολᾶ τὴν ὥρα τούτη τὸ σπίτι ὅλο ἀπὸ τὸ λιβάνι καὶ τὰ γλυκύσματα τῆς Λαμπρῆς! Πόσο ἡ ἀνέμνηση ἡ δική μου θὰ γεμίζει ἀπόψε ὅλο τὸ πατρικὸ σπίτι! Ἡ μαμά μου θὰ λέει: —Πῶς θὰ περνᾶ, Θέ μου, τὸ παιδάκι μου στὴ μαύρη ξενητειά! καὶ θ' ἀνεβκίνει στὸ εἰκονοστάσι καὶ θὰ σκύφτει καὶ θὰ ρωτᾶ καὶ θὰ θερμοπαρακαλιέται...)

Τὰ μάτια τοῦ Ὀρέστη βουρκώσανε. Δὲν ἄκουε πιὰ τὴ βουὴ τοῦ Παρισιοῦ τριγύρω του, δὲν ἄκουε πιὰ τὰ ξεκαρδίσματα καὶ τὶς ψιλὲς φωνὲς τῶν γυναικῶν καὶ τὶς βαρειὲς μυρωδιὲς ποὺ περνούσανε μπροστά του. Ἄκουε μόνο νὰ γλυκολαλοῦνε μέσα του οἱ καμπάνες τῆς Ἀνάστασης, ποὺ γεμίζανε τὸν ἀλαργινὸν ἀέρα τῆς γλυκειᾶς Πατρίδας.

Εἴτανε ὄνειρο; Μὴν ἀποκοιμήθηκε ἐκεῖ, κάτω ἀπὸ τὴ σκεπὴ τῆς πόρτας;

Ὁ Χριστός, νά, ἐκεῖ, σκυφτοσερνότανε μέσα στ' ἀκάθαρτα πλήθη, ἀσπρομάλλης κι ἀποσταμένος, μὲ πληγωμένα τὰ πόδια, τὰ χέρια, τὴν καρδιά. Σκυφτοσερνότανε στοὺς δρόμους μέσα στὶς βροχὲς καὶ στὶς λάσπες, γέρος κι ἀνήμπορος.

— Κύριε! Κύριε! ποῦ πᾶς;

Φώναξε ὁ Ὀρέστης κ' ἔπεσε πίστομα κάτω, θέλοντας ν' ἀνασηκωθεῖ καὶ νὰ γονατίσει. Ὁ Χριστὸς κοντοστάθηκε καὶ τὸν εἶδε. Ἡ ψυχή του εἴτανε περίλυπη μέχρι θανάτου. Τὰ δάχτυλά του τρέμανε ἀπὸ τὰ γερατειὰ κι ἀπὸ τὴν ἀδυναμιὰ κ' οἱ ἁπαλάμες τῶν χεριῶν του φέγγανε.

— Κύριε μεῖνε μαζί μου! Μεῖνε μαζί μας, μὴ φεύγεις! Συχώρεσέ με! Ὅ,τι κι ἂν λέμε, ὅ,τι κι ἂν κάνομε, ὅσο κι ἂν σὲ σταυρώνομε, αἰώνια θ' ἀνασταίνεσαι Σὺ γιατὶ ἤπιαμε τὸ αἷμα σου καὶ φάγαμε τὴ σάρκα σου καὶ θέμε δὲ θέμε κυκλοφορεῖς ἀθάνατος μέσα στὸ αἷμα μας.

Τὰ χείλια τοῦ Χριστοῦ τ' ἀναιμικά, τὰ μπλαβισμένα, ἀνοιγοκλείσανε. Τί τοῦ εἶπε; Τί τοῦ εἶπε; Τέντωσε τ' αὐτί του μὰ δὲν μπόρεσε ν' ἀκούσει. Ἔνοιωσε μόνο πῶς μίλησε ἀργά, ἁπαλά, κουρασμένα Πῶς πέφτανε τὰ λόγια του! Τὰ λόγια του πέφτανε σὰν τὰ μεγάλα, τὰ ζεστὰ δάκρια. (Ποιός ξέρει, ἔτσι θὰ κλαίνε τ' ἀποξημερώματα ὅταν κοιμοῦνται ὅλοι οἱ συγγενεῖς, οἱ νεκρικὲς λαμπάδες μπροστὰ στὰ ἔμνοστα κορμιὰ μὲ τὰ κλεισμένα μάτια...)

— Ὄχι! ὄχι! μὴ φεύγεις!

Φώναξε πάλι ὁ Ὀρέστης (τί ὄνειρο βκρί, Θέ μου!) καὶ σύρθηκε στὰ γόνατά του κι ἄπλωσε τὰ χέρια του ἱκετευτικά.

Μεῖνε! μεῖνε! Ἡ καλοσύνη εἶναι τὸ μελαψό, τὸ νόστιμο ψωμὶ ποὺ θρέφει. Τὰ ἄλλα, ἡ ὁμορφιὰ κ' ἡ ἀλήθεια εἶνκι προσφάϊ μόνο καὶ πολυτέλεια στὴ ζωή. Μὴ φεύγεις! Κλαίς;! Γιατί κλαίς; Μὴ φεύγεις!

— Σηκωθεῖτε! σηκωθεῖτε! θὰ κρυώσετε!

Φώναξε στὸν Ὀρέστη ἕνας ἀστυφύλακας καὶ τόνε σειοῦσε μὲ τὸ χέρι. Ὁ Ὀρέστης ἄνοιξε τὰ μάτια του σκοτισμένος. Κοντεύανε πιὰ ποξημερώματα. Γύρω του γυναίκες ἀπὸ κεῖνες ποὺ ποτέ τους ἀλλιῶς μασκαρεμένκ καὶ ἀγνώριστκ χωριὰ ἀπὸ τὴν παλιὰ ἀρχαιοπρεπῆ κλκσικὴ μανία τῶν δκσκάλων νομοθετῶν καὶ κυβερνητῶ μας. Ὦ! καημένε Παυσανία! καλλίτερα μᾶθελες βρεθεῖ μὲ τὸ κκκὸ ποὺ μᾶς ἔκαμες νὰ μὴ γνωρίζουμε πλιὰ τὰ χωριά μας, τὰ σπίτια μας καὶ τ' ἀμπελοχώραφά μας. Ἀράδιασες ἕνκ σωρὸ ὀνόματα στὰ «Ἀρκαδικά», τὰ «Ἠλιακὰ» καὶ τὰ «Λακωνικὰ» σου, καὶ ὅ,τι βρήκανε μπροστά τους οἱ δκσκάλοι καὶ κυβερνῆτες μας ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἀπὸ τὰ κεράλκια αὐτὰ τοῦ ἀθάνατου βιβλίου σου, τὸ παίρνουνε καὶ τὸ κολλᾶνε στὰ κουτουρού, ἀδιάφορο κι ἂν ταιριάζῃ, ἀδιάφορο ἂν τὸ ἀρχαῖο χωριὸ ἢ ἡ πολιτεία ποὺ σεργιανισε ὁ ἀρχαῖος περιηγητὴς εἴτανε κοντὰ κάνε στὸ σημερινὸ χωριὸ ἢ τὴ σημερινὴ Πολιτεία, ἀδιάφορο ἂν ὁ λάρυγγας τοῦ σημερινοῦ Ρωμιοῦ μπορεῖ νὰ τὸ προφέρῃ κὰν. Ἄχ! οἱ δυστυχισμένοι δῆμοι καὶ οἱ δημότες τους τί κακὸ πάθανε μὲ τ' ἀρχαῖα αὐτὰ ὀνόματα. Μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς καὶ στὰ ὑστερνά, χτὲς ἀκόμκ, θελήτανε νὰ τοὺς ἐξευγενίσουν, νὰ τοὺς ἀλλάξουν τὸ κακόζηλο καὶ κακόηχο τάχα ὄνομά τους καὶ τοὺς ἄλλαξαν τὴν πίστη καὶ τὴ γνωριμιά. Μοῦ ἔτυχε, καὶ τὸ παιδὶ τοῦ ξενοδοχείου, ποὺ κατεβῆκα προχτές, καὶ ἡ δούλα ποὺ μὲ ὑπερετεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ τὸ ἴδιο χωριὸ *Κότρωνα*, — σοὺτ! μὴν τὸ μάθουν οἱ δασκάλοι πῶς κι αὐτὸ εἶναι ἀβάφτιστο καὶ τὸ βαφτίσουν πιὸ ἑλληνικό! — τοὺς ἀρωτάω ποῦ εἶναι αὐτὸ τὸ χωριό, σὲ ποιό δῆμο πέφτει. Στόπ! Ἄρχισαν: Τεθρόνης ὁ ἕνκς, Τεχρόνης ἡ ἄλλη· καταλάβα.

— Βρὲ δὲν ἔχει κανένα ἄλλο ὄνομα ὁ τόπος σας; τοὺς λέω.

— *Κολοκύθι*, κύριε, μοῦ ἀπαντᾶνε.

— Πώ! πώ! Κολοκύθι, δῆμος Κολοκυθίου! ντροπές! Καλὰ ἔκαμαν οἱ λογιώτατοι καὶ σᾶς τὸν ἔκαμαν δῆμο «Τευθρόνης» κι ἂς μὴν μπορεῖτε νὰ τὸν πῆτε! ρτάνει ποὺ εἶναι *ἀρχαῖο* ἑλληνικό. Πῶς ἄφησαν τὸ δύστυχο τὸν Κολοκοτρώνη Ρωμιὸ μὲ τὸ ντροπιασμένο(;) ὄνομά του καὶ δὲν τονὲ βάφτισαν ἀρχαῖο Ἕλληνα «Πρωκτόλιθον» π. χ. Κακόηχο, κακόζηλο δὲν εἶναι κι αὐτὸ τὸ ὄνομα;

Γυρίζω πίσω στὸ Μαραθωνῆσι μου.

Ἀλήθεια ὅτι κάπου ἐδῶ κοντά, τρία ἕως τέσσερα χιλιόμετρα, δυὸ σταδίους, ὅπως ἀναφέρει ὁ Παυσανίας, βρίσκονταν τὸ ἀρχαῖο Γύθειο, σὲ μιὰ θέση πολὺ πολὺ καλλίτερη ἀπὸ ἐκείνη ποὺ εἶναι χτισμένη ἡ σημερινὴ πόλη, ὅπως θὰ ἰδοῦμε παρακάτω,

καὶ ὅπου βρέθηκε κ' ἕνα ἀρχαῖο θέατρο, ὠδεῖο Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, ἀλλ' ἂν τὴν ἔχτιζαν κάνε κεῖ κοντὰ στὸ ὁμορφο ἐκεῖνο μέρος κι ἀνοιχτόκαρδο, στὸν ἥμερο μυχὸ τοῦ κόλπου, ἀποκάτου ἀπὸ τ' ὡραῖο στεφάνι κάτι καταπράσινων ἀπὸ ἐλιὲς καὶ γελαστῶνε λόφων, αἴ! συχωρεμένοι θἄταν ἂν ἔδιναν στὴ νέα πόλη τὸ ἀρχαῖο ὄμορφο ὄνομά της. Ἀλλ' ἐδεπὰ ποὺ τὴν ἔχουνε στημένη καὶ σκορπισμένη κατκντί κρυα ἀπὸ τὸ νησί, τὸ Μαραθωνῆσι, τὴν ἀρχαία ποὺ εἴπαμε Κρανάη, κι ἀποκάτω καὶ στὴν πλαγιὰ τοῦ σκοτεινοῦ Κούμαρου — μὲ συμπάθειο, ἑλληνικὰ «Λαρίσσιον» — ἢ Μαραθωνῆσι ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσουν νὰ λέγεται ἡ Κούμαρο νὰ τὴ βγάλουνε, γιατὶ ἡ θέση της μόνο γιὰ κουμαριὲς εἴτανε κατάλληλη καὶ γιὰ τὶς τρύπες καὶ κατοικίες τῶν παλιῶν νυχτικῶν καὶ ψαράδων ποὺ τὴ θεμέλιωσαν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ καὶ ὄχι γιὰ σημερινὴ πολιτεία καὶ πρωτεύουσα μὲ ἀξιώσεις, γιὰ τὴν ὑγεία κάνε κείνων ποὺ κατοικοῦνε κεῖ ἀπάνω στὸ βουνό, γιατὶ ἡ παραλιακὴ γραμμή της ἡ μακριὰ κι ἀτέλειωτη, τὸ πρῶτο πάτωμα — σὰ νὰ ποῦμε — τῆς ἐφτάπυργης αὐτῆς πολιτείας ἀξίζει ὅ,τι νὰ εἰπῇς.

Ξαπλώνεται σὲ μιὰ ἔκταση ἀπὸ δυὸ χιλιάδες μέτρα κοντὰ μάκρος, στὸ μυχό, ποὺ εἶπα, τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ δυτικοῦ του πλευροῦ ὥστε ν' ἀντικρύζῃ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου ποὺ ἀμέσως ἅμα ξεμυτίζει τὴν αὐγὴ πίσωθε ἀπὸ τοὺς χαμηλοὺς λόφους τοῦ ἄλλου πλευροῦ τοῦ κόλπου λαμποκοπάει καὶ φωτίζει καὶ ζεσταίνει τὸ παλαιὸ κεφαλοχῶρι ἕως ὅτου νὰ κρυφτῇ τὸ ἀπόγιομα νωρὶς-νωρὶς, πίσω ἀπὸ τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ, ποὺ στὴν πλαγιά του εἶναι ἀραδιασμένα τὰ σπίτια τὄνα ἀπάνου στἄλλο. Καὶ εἶναι μιὰ χαρὰ αὐτὸ τὸ ἀκρογιάλι μὲ τὸ τεχνικό κρηπίδωμά του καὶ τιμάει τὸν τόπο καὶ δίνει σημασία στὸ λιμάνι ποὺ ποδίζουν καὶ καταφεύγουν καὶ βρίσκουν ἄσυλο καὶ ἐξασφάλιση ἀπὸ τὴ μεγάλη θαλασσοταραχὴ τοῦ ἀνοιχτοῦ πέλαου καὶ τὴν ἀγριεμάρα καὶ τὸ ξέχυμα τῶν δυὸ κοντινῶν κάβων τὰ κάθε εἴδους καράβια καὶ βκπόρια ποὺ ἁρμενίζουν ἔξωθε ἀπὸ τὸ Μαλέα καὶ τὸ Ταίναρο. Ἀφρίζει ἔξω ἡ θάλασσα καὶ φρενιάζουν τὰ κύματα καὶ μουγκρίζουν οἱ ἄνεμοι καὶ ἐδῶθε ἀπὸ τὸ νησὶ καὶ ἀπὸ τὸν τεχνητὸ μῶλο καταστολάζουν ἡσυχα ἡσυχα σὰν ἀπεσταμένα τὰ κύματα καὶ μὲ τῆς βίχας σπάζουν καὶ καβαλικεύουν τὶς πελεκημένες πέτρες τοῦ μώλου καὶ τῆς ἀκρογιαλιᾶς, μονον ὅταν τῆς νοτιᾶς ἡ δύναμη ἀρχινάει ἡ τελειώνει κατάστηθα καὶ καταμεσῆς ἀπὸ τὸ ἄνοιγμα τοῦ κόλπου. Καὶ κοροϊδεύουν αὐτὴ τὴν ἔχτατη ἀγριεμάρα τὰ σκιλαρούδια βγαίνοντας ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ τὸ μάθημα τῶν κοντινῶν σκολειῶνε τους καὶ τρέχουν καὶ σκορπιῶνται καὶ κατεβαίνουν καὶ ἀραδιάζονται μὲ γέλοια καὶ χαρὲς καὶ περιφρονητικὴ ἀχλαδοὴ στὶς σκάλες καὶ ἀπιθάθρες καὶ περιμένουνε νὰ σπάσῃ στὰ πόδια τους καὶ νὰ πιτσιλίσῃ ὡς τὴν κορφὴ τὸ ἀπειλητικὸ ὄγκος τοῦ νεροῦ — συντρίμια καὶ περίγελο πλιὰ καὶ τῶν πιὸ ἀδύνατων στεριανῶν καὶ αὐτουνῶν τῶν τρυφερῶνε βλασταριῶν, ποὺ ἀνάθεμα τὸ ἕνα ποὺ πάει στὴ μάννα του μὲ παπούτσια καὶ κάλτσες ἢ γυμνὰ πόδια καὶ ἄντζες στεγνά.

Ὅντας ὁ ἥλιος τραβήξῃ ἥσυχα κι ἀνέφελα τὸ δρόμο του καὶ μήτε μαῦρο σύγνεφο τὸν σκεπάσῃ, μήτε μουγκρητὸ ἄγριο τὸν ἀνταριάσῃ καὶ φτάσῃ ἀπάνωθε καὶ κατακόρυφα ἀπὸ τὴ χωροπούλα ἢ πάει νὰ κρυφτῇ ὕστερα ἀπὸ δέκα ὡρῶν ἔτσι ἀτάραχο δρόμο πίσω ἀπὸ τὸ ρημοκλῆσι στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ — τοῦ Διόνυσσου λατρεία στὴν παλαιά, τῶν Ἁγίων Πάντων στὴ σημερνὴ ἐποχή — ὦ! τί γραμμές, τί χρώματα, τί λαμπρὰ ἰσκιώματα ξαπλώνονται καὶ ξαπολυένται στὴν ἀντικρυνὴ χαμηλὴ καὶ ἥμερη στεριὰ τῶν Μολάων καὶ τῆς Ἐπιδαύρου τὰ ψηλώματα ἴσαμε κάτου στὶς Ἀκριὲς καὶ τὰ Βάτικα· τί λίμνης γλύκα καὶ καμάρι παίρνει ἡ ἀπὸ ἀρχὴ ἀπέραντη θάλασσα αὐτὴ μὲ ἐλαφρὲς ἐλαφρὲς κάπου καὶ ποῦ ζάρες ἀπὸ τ' ἀγεράκι, σὰν ὄμορφο μαβὶ φουλάρι ἀσιδέρωτο, καὶ τί ἀνεπάντεχη γαλήνη καὶ ἄθελο κέφι παίρνει ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου κυτάζοντάς την καὶ ὁ νοῦς του ξαλάφρωση θαμάζοντάς τη! Σὲ κάτι τέτοιαν ὥρα καὶ μὲ τέτοιας φύσης τὴν ὁμορφιά, μπουνάτσα καὶ μεγαλεῖο, φαίνεται, κάθησε κι ὁ Ὀρέστης στὸν κοντινὸ μυθικὸ «ἀργὸν λίθον», μανιωμένος ἀπὸ τὸ κυνηγητὸ τῶν Ἐρινύων καὶ τὸν ἄφησε ἡ μανία· καὶ μὲ τὸ δίκιο του τὸ θαματουργὸ αὐτὸ λιθάρι ἔλαβε θεϊκὴ δύναμη καὶ ἐνομάστηκε «Ζεὺς Καππώτας».

(Στἄλλο φύλλο τελειώνει τὸ πρῶτο γράμμα)

ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ ΠΑΛΙΑΠΗΔΑΣ

ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ

ΠΑΛΙΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

ΠΟΥΛΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ ΔΡ. 2 ΚΑΙ ΔΡ. 2 1)2 ΓΙΑ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

ΚΑΤΙ ΛΟΓΑΚΙΑ

Σ' ἑσένα ποὺ ἀγαπάω

Στὰ βάθη τῆς καθάριας μου
τῆς ἄσπιλης ψυχῆς
λογάκια παναρμόνια
καὶ πλάνα ἀγροικάω

Μοιάζουν μὲ γλώσσα πάναγνη
οὐράνιας προσευχῆς
μιὰ γλώσσα ποὺ τὴν ἔμαθα
γιὰ σένα π' ἀγαπάω.

Μιὰ γλώσσα ποὺ ἐδιάβασα
στ' ὡραῖο πρόσωπό σου
στῆς ζηλεμένης σου καρδιᾶς
τὰ ξάστερα παλάτια

Μιὰ γλώσσα ποὺ τὴν ἔκλεψα
ἀπ' τὸ χαμόγελό σου
κι ἀπὸ τὰ καταμέλανα
τὰ πύρινά σου μάτια.

Ἀθήνα.

ΛΙΛΙΚΑ ΛΘ. ΜΠΕΤΣΙΚΑ

ΓΕΝΕΒΕΖΙΚΑ ΓΙΩΒΙΛΑΙΑ*)

Τέτοια στὴ Γενέβη ἡ κατάσταση ὅταν ξέσπασε τὸ μεταρρυθμιστικὸ κίνημα. Οἱ νέες ἰδέες βρήκανε καὶ δῶ τὸ κατάλληλο ἔδαφος καί, μ' ὅλη τὴν πρώτη ἀντίσταση, γλήγορα ὑπερίσχυσ' ἡ εὐγλωττία τοῦ Φαρέλ, Βιρὲ καὶ Φρομάν, τόσο ὥστε τὴν 21 τοῦ Μάη 1536 τὸ γενικὸ Συμβούλιο κήρυχνε παμψηφεὶ πὼς χωριζόντανε ἀπὸ τὴν καθολικὴ Ἐκκλησιὰ καὶ παραδεχόντανε τὴ Μεταρρύθμιση. Μὲ τὸ νἀλλάξκνε ὅμως θρησκεία ἔτσι σὲ μιὰ μέρα δὲν ἀλλάξανε καὶ χαραχτήρα οἱ Γενεβέζοι. Ἡ μεταβολὴ γίννηκε ἀπὸ λόγους μᾶλλον πολιτικοὺς παρὰ καθαυτὸ θρησκευτικούς. Ὁ δούκας τῆς Σαβουὰ ἀπὸ πολὺν καιρὸ ἔκανε στὴν ἀνθισμένη πολιτεία τὰ γλυκὰ τὰ μάτια καὶ συχνὰ εἶχε προσπαθήσει νὰ τὴν ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ δεσπότη της κολακεύοντάς τονε. Μὰ οἱ καλοὶ πατριῶτες εἶχανε ξεγελάσει τὶς μηχκνορραφίες του.—Καλήτερα λεύτεροι παρὰ πλούσιοι, εἴτανε ἡ παντοτινή τους ἀπάντηση.— Ἡ Μεταρρύθμιση παρουσιαζόντανε τώρα πρόσφορο μέσο νἀπο

*) Κοίταξε τὸ περασμένο φύλλο.

δὲ γελοῦνε τόνε περικυκλώσανε καὶ τοῦ φωνάζανε μὲ τὶς βραχνὲς φωνές τους ποιὰ νὰ τὸν πάρει μαζί της. Αὐτὸς σηκώθηκε καὶ τὶς ἔδιωξε σπρώχνοντάς τις καὶ μὲ τὰ δυό του τὰ χέρια κ' ἔφυγε σὰ νὰ τόνε κυνηγοῦσε κανείς. Ἡ βροχὴ εἶχε πάψει καὶ τὸ φεγγάρι ἄρχισε πάλι ν' ἀγριοπηδᾷ διωγμένο ἀπὸ σύγνεφο σὲ σύγνεφο.

Ἄρχιζε πιὰ νὰ ξημερώνει. Ἄντρες καὶ γυναῖκες κάπου κάπου, ἀγκαλιασμένες τρέχανε καὶ πηγαίνανε στ' ἀκάθαρτα κρεβάτια, νὰ μὴν κοιμηθοῦνε. Ἐργάτες μὲ βουλιαγμένα τὰ μάγουλα μὲ δόντια μαῦρα καὶ χαλασμένα ἀπὸ τὸ πιοτὸ καὶ τὴν ἀρρώστεια, ξυπνούσανε καὶ μὲ τὰ χέρια τους στὶς τσέπες νὰ ζεσταθοῦνε, πηγαίνανε στὸ μεροκάματο.

— Ἔλα μαζί μου, χρυσό μου...

— Ἔλα νὰ κοιμηθεῖς μαζί μου...

— Ἔχω φωτιὰ στὴν κάμαρά μου. .

Τοῦ φωνάζανε οἱ χλωμὲς γυναῖκες ποὺ εἶχανε πιὰ σωρειαστεῖ στὶς ἄκρες τῶν δρόμων κουρασμένες ἀπὸ τὸ ἀνώφελό τους ἀπέψε καὶ στεῖρο ἀντροκυνηγητό. Σηκώνανε τὰ κεφάλια τους μὲ τὰ ψεύτικα μαλλιά, τὰ καλοχτενισμένα καὶ τοῦ φωνάζανε βραχνά. Κι ὡς τόνε βλέπανε νὰ περνᾷ καὶ νὰ μὴ στρέφεται νὰ τὶς δεῖ, χαμηλώνανε πάλι τὰ κεφάλια τους μέσα στὰ γόνατά τους καὶ κουλουριαζόντανε ἀμίλητες περιμένοντας νὰ περάσει ἄλλος.

Καὶ τοῦτο ὡσότου ἔρθει ἡ μέρα καὶ τὶς σαρώσει στὶς βρωμοκάμερές τους καὶ πέσουνε στὰ διπλὰ κρεβάτια τους, λιγωμένες καὶ στεγνὲς ἀπὸ τὴν ἀγρύπνια κι ἀπὸ τὴν πεῖνα.

VII

Ἀνέβηκε τρία τρία τὰ σκαλοπάτια τοῦ σπιτιοῦ του ὁ Ὀρέστης καὶ βγῆκε στὸ μπαλκόνι κι ἀκούμπησε στὰ κάγκελα. Ἔκανε σὰν τρελλός. Τὰ μηλίγγια του τὰ κρατοῦσε γιατὶ θέλκνε νὰ σπάσουνε.

Ἡ Χρυσούλκ δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Κι ὁ Ὀρέστης στὸ μπαλκόνι, πηγαινορχότανε, σὰ θεριὸ σὲ σιδερένιο κλουβί, καὶ τὴν περίμενε.

— Ἄ! ἐγὼ ὑποφέρω, ἐγὼ παθκίνω, ἐγὼ νοιώθω τὴν καρδιά μου νὰ γίνεται κομμάτια κ' ἐκείνη γυρίζει ἀκόμα μὲ τὸν ξεμωρκμένο γέρο. Θἄχουνε πιὰ ἀπολύσει ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά, ποῦ θἄναι;

Μιὰ κακία τοῦ παρκμόρφωσε τὰ χείλια καὶ τὰ φρύδια — ἐνῶ ἀπέναντί του ἡ ἀνατολὴ γεμάτη κκλοσύνη εἶχε σκορπιστεῖ πιὰ ὅλη στὸν οὐρανό. Ἡ Notre-Dame φάνταζε, μέσα στὴν πορφύρα τῆς Αὐγῆς, πελώρια, ἐξωτικιά, σὰν κατιτί τὸ ζωντανὸ κ' αἰστανόταν ἀπάνω της ὁ Ὀρέστης ὅλα τὰ πέτρινα τέρατα ποὺ τρέχανε ἀπάνω στὶς στέγες της κι ἀνοίγανε τὰ στόματά τους στὶς γωνιὲς καὶ σκαρφκλώνανε, τὸ ἕνα δαγκώνοντας τὴν οὐρὰ τοῦ ἄλλου κι ἀνεβκίνανε γοργογόνατα ἀπάνω στὰ καμπαναριὰ καὶ τόνε κυτάζανε κοροϊδευτικά.

— Ποῦ εἶσουνε!;

Δὲν τὴν εἶχε ἀκούσει πότε ἦρθε — εἶχεν ἀποχαιρετήσει σιγὰ-σιγὰ τὸ Γοργία ποὺ τὴ συνόδευε κ' εἶχε ἀνεβεῖ στὰ νύχια τῶν ποδιῶν της, ἡ πόρτα τῆς κάμερας εἴτανε ἀνοιχτὴ καὶ δὲν ἔτριζε. Ἔβγαλε βιαστικὴ τὸ καπέλο της καὶ μ' ἕνα προκίστημα φόβου πετάχτηκε στὸ μπαλκόνι.

— Ποῦ εἶσουνε; !

Τὰ κεριὰ τῆς Ἀνάστασης ποὺ κρατοῦσε σβημένα πέσανε ἀπὸ τὰ χέρια της.

— Ὀρέστη μου, τί ἔχεις! Εἶσαι ἄρρωστος! εἶσαι ἄρρωστος, ἀγάπη μου!...

(Ἀκολουθεῖ)